

Μαριάννα Καραμάνου « Η επαφή γιατρού - ασθενούς πρέπει να είναι ανθρώπινη»

Η βραβευμένη καθηγήτρια στην Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ υποστηρίζει ότι «μια θεραπεία δεν πρέπει να στοχεύει μόνο στο νόσημα, αλλά και στον άνθρωπο ως σύνολο, ως προσωπικότητα»

Της Ιωάννας Σουφλήρη

Αλήθεια, πώς αισθάνεται κανείς όταν η διεθνής αναγνώριση του έργου του είναι τόσο μεγάλη ώστε να του απευθύνεται πρόσκληση να ενταχθεί σε μια ιστορική ακαδημία επιστημών την οποία έχουν λαμπρήσει στο παρελθόν ονόματα όπως αυτό της Μαρίας Κιουρί και του Λουί Παστέρ; Τέτοιου είδους σκέψεις περνούσαν από το μυαλό μου καθώς πήγαινα να συναντήσω την κυρία **Μαριάννα Καραμάνου**, η οποία στις αρχές του χρόνου έγινε δεκτή ως αντεπιστέλλον μέλος της Γαλλικής Ιατρικής Ακαδημίας (Académie Nationale de Médecine).

Για την ακρίβεια, η καθηγήτρια Επιστημολογίας, Ιστορίας και Ηθικής της Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ εκλέχθηκε στην Α' τάξη της Γαλλικής Ακαδημίας (Ιατρική και Ιατρικές Επιστήμες) για το έργο της στην Ιστορία της Ιατρικής. Και όχι μόνο αυτό: πρόκειται για το νεότερο εκλεγμένο μέλος του περιβλεπτού αυτού σώματος επιστημόνων (το οποίο ιδρύθηκε το 1820 και αποτελεί γνωμοδοτικό όργανο της γαλλικής κυβέρνησης για θέματα δημόσιας υγείας αλλά και ιατρικής ηθικής και δεοντολογίας) και τη μοναδικά γυναικεία καθηγήτρια στην οποία γίνεται αυτή η τιμή από καταβολής του ΕΚΠΑ.

Η ιστορία της σύφιλης
Το ραντεβού μας είχε δοθεί σε ένα μικρό καφέ περί τις Ιατρικές Σχολές, καθώς στο πρόγραμμά της ήταν δύσκολο να χωρέσουν χρονοβόρες μετακινήσεις. Κατανοπτό! Η κυρία Καραμάνου ανήκει σε αυτή τη σπάνια κατηγορία των χαλκέντερων ανθρώπων που μπορούν μέσα σε μία ημέρα να κάνουν όσα εμείς οι κοινοί θνητοί κάνουμε σε μια εβδομάδα: εκτός από τα ερευνητικά και εκπαιδευτικά καθήκοντά της και τη συμμετοχή της σε διεθνείς συνεργασίες, η ελληνίδα καθηγήτρια παραμένει ενεργή δερματολογος-αφροδισιολόγος, ενώ είναι μπιτέρα ενός βρέφους λίγων μηνών που (όπως μας εκμυστηρεύθηκε) έχει ξετρελάνει την ίδια και τον σύζυγό της **Θοδωρή Παπαϊωάννου**, καθηγήτη Βιοιατρικής Τεχνολογίας στην Ιατρική Σχολή Αθηνών.

Φτάνοντας μερικά λεπτά νωρίτερα στο ραντεβού μας είχα την ευκαιρία να παρατηρήσω την κομψή νέα γυναίκα που περνούσε τον δρόμο ερχόμενη στη συνάντησή μας. Ακόμα και από απόσταση η κυρία Καραμάνου αποπέσει έναν γοητευτικό συνδυασμό κύρους και οικειότητας, μια εντύπωση που ισοχροσιέται εκ του σύνεγγυς:

Η ΑΦΟΡΜΗ

Η κυρία Μαριάννα Καραμάνου, καθηγήτρια Επιστημολογίας, Ιστορίας και Ηθικής της Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ, έγινε δεκτή ως αντεπιστέλλον μέλος στη Γαλλική Ιατρική Ακαδημία (Académie Nationale de Médecine).

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Δερματολόγος-αφροδισιολόγος, καθηγήτρια Επιστημολογίας, Ιστορίας και Ηθικής της Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ, η Μαριάννα Καραμάνου, έχει διατελέσει αναπληρώτρια καθηγήτρια Ιστορίας της Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης, επισκέπτρια καθηγήτρια στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Claude Bernard - Lyon 1 και ερευνήτρια στο Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Επιστημών στην Ιατρική, στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Λαζάνης. Παράλληλα είναι συνεργαζόμενο μέλος ΔΕΠ του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών. Το ερευνητικό και εκπαιδευτικό της έργο εστιάζει στην Ιστορία της Ιατρικής, στην Ιατρική Ηθική και στην Ιατρική στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Medical humanities).

το βλέμμα της είναι ευθύ, τα γαλιανά μάτια της γελαστά, ο τόνος της φωνής της απαλός, ο λόγος σαφής, το λεξιλόγιο ευρηματικό αλλά χωρίς εκζητίηση.

Η συζήτησή μας ξεκινά με το εύλογο ερώτημα του πώς πέρασε από τη Δερματολογία στην Ιστορία της Ιατρικής και η απάντησή της φαίνεται επειδή ακριβώς δεν περιέχει κανένα πέρασμα, καμιά μετάβαση, αλλά μόνο μια φυσική συνέχεια. Βλέπετε, ως ειδικεύμενη δερματολόγος η κυρία Καραμάνου (η οποία είχε πάντως ιδιαίτερη αδυναμία στην Ιστορία από τα μαθητικά της χρόνια στο 2ο Αρσάκειο Ψυχικό) θέλησε να μελετήσει την ιστορία της σύφιλης, «μια νόσο ευρέως διαδεδομένη κατά τη διάρκεια του 19ου και του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, η οποία είχε ταλαιπωρήσει την κοινωνία και το ιατρικό σώμα που δεν αντιλαμβάνονταν τη φυσική πορεία της εξέλιξής της. Η διαχείριση της ούφιλης άλλαξε άρδην μετά την ανακάλυψη της πενικιλίνης που σηματοδοτεί και την έναρξη της χρονης των αντιβιοτικών στην ιατρική πράξη» μας λέει, αλλά φαίνεται ότι η ενασχόληση της κυρίας Καραμάνου με το βακτήριο της ούφιλης δεν είναι η μόνη που προκαλεί τη σίφιλη ζήτηση μέσα της και το «μικρόβιο» της Ιστορίας της Ιατρικής. Έτσι, μια μέρα εμφανίστηκε στο γραφείο του καθηγητή της Ιστορίας της Ιατρικής του ΕΚΠΑ και μετέπειτα δασκάλου της, κ. **Γεωργίου Ανδρότσου**, και του είπε: «Θέλω να κάνω διδακτορικό μαζί σας με θέμα τη θεραπεία της ούφιλης ανά τους αιώνες!»

Ερευνητικό έργο
Μετά την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής της, απώλυτας γοητευμένη από την Ιστορία της

Ιατρικής και λάτpris της Γαλλίας, «όπου υπάρχει εγγενής η κουλτούρα διαφύλαξης της ιστορικής μνήμης», η νέα διδάκτορας βρίσκει τρόπο να συνδυάσει τις δύο αγάπες της πραγματοποιώντας μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιστορία της Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο Κλοντ Μπερνάρ της Λιόν. Αυτή τη φορά το θέμα της είναι η λέπρα στην Ελλάδα και για τις ανάγκες της δουλειάς της «βυθίζεται» στα αρχαία του νοσοκομείου Λοιμωδών «Η Αγία Βαρβάρα», όπου «είχε δημιουργηθεί ο Αντιλεπτικός Σταθμός Αθηνών».

Τα αρχαία είναι η πρώτη ύλη για τη δουλειά του ιστορικού και η συνειδητοποίηση της αξίας τους καθοδηγεί σαφώς το ερευνητικό έργο της κυρίας Καραμάνου. Τα τελευταία χρόνια ασχολείται με ένα μεγάλο ερευνητικό πρόγραμμα που αφορά τα νοσοκομειακά αρχαία του Μεσοπολέμου και ειδικότερα νοσοκομείων τα οποία σχετιζόταν με την υποδοχή προσφύγων. «Έχουμε προχωρήσει στην ψηφιοποίηση του συνόλου των αρχείων και στη μερική

τους ανάληψη. Τα αρχαία αποτελούν πολύτιμη πηγή πληροφορίας όχι μόνο για ιστορικούς λόγους αλλά και για την άσκηση της Ιατρικής σήμερα» μας λέει.

Είναι δύσκολο να αποφανθεί κανείς αν η μελέτη των νοσοκομειακών αρχείων, η ιδιουσκρασία της ή και τα δύο έχουν παίξει ρόλο στη διαμόρφωση της άποψής της κυρίας Καραμάνου για τον τρόπο άσκησης της Ιατρικής: «Η επαφή γιατρού και ασθενούς δεν μπορεί να είναι μόνο τεχνοκρατική. Οφείλει να είναι ανθρώπινη. Κάθε άνθρωπος κουβαλά την ιστορία του και τις μνήμες του και η ανθρωποκεντρική Ιατρική προεβεί ότι μια θεραπεία δεν πρέπει να στοχεύει μόνο στο νόσημα, αλλά και στον άνθρωπο ως σύνολο, ως προσωπικότητα» τονίζει εμφατικά, προσθέτοντας ότι η ίδια ενστερνίζεται τον τρόπο προσέγγισης των ασθενών υπό το πρίσμα της αφηγηματικής Ιατρικής, καθώς «ο ασθενής έχει μια ιστορία να αφηγηθεί την οποία ο γιατρός οφείλει να ακούσει γιατί τα προσωπικά βιώματα μπορούν να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη στη θεραπεία».

“ Ο ασθενής έχει μια ιστορία να αφηγηθεί, την οποία ο γιατρός οφείλει να ακούσει γιατί τα προσωπικά βιώματα μπορούν να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη στη θεραπεία

Ελπίζει στη νέα γενιά

Πόσο εφικτό όμως μπορεί να είναι αυτό στο πλαίσιο ενός συστήματος υγείας που μαζικεύει από έλλειψη ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού; Η βραβευμένη ελληνίδα γιατρός δεν έχει αυταπάτες, ελπίζει όμως πολύ στη νέα γενιά και δεν είναι ο τύπος ανθρώπου που τα παρατάει εύκολα. Ποτείνει στην «ποιοτική αναβάθμιση του ΕΣΥ (και) μέσω της ανθρωπιάς» και για τον λόγο αυτόν, στο πλαίσιο του υποχρεωτικού μαθήματος της Ιστορίας της Ιατρικής που διδάσκει, έχει θεσπίσει τον Κύκλο Διαλέξεων «Η Ιατρική στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες» που δεν έχουν βαρύτητα στη βαθμολογία. «Οι διαλέξεις αυτές όμως αφορούν μία λέξη που είναι ανισοκαταστάση σε όλους τους φοιτητές αλλά και το κοινό, και έχουν στόχο να συνδέσουν την Ιατρική με τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Ήξερα διαισθητικά ότι υπήρχε η ανάγκη για αυτή τη σύνδεση και η απρόσμενη προέλευση των φοιτητών εδώ και τέσσερα χρόνια με δίκαια» μας λέει και τα γελαστά μάτια της ακτινοβολούν.

Ακτινοβολούν όμως ακόμα περισσότερο όταν μιλάει για τον γιο της, ο οποίος όταν η ίδια έλαβε τη γαλλική τιμητική διάκριση «ήταν μόλις δύο μηνών και δεν ήρθε μαζί με τον Παρίσι». Μπορεί ο μικρούλης να μην παρευρέθηκε στην τελευταία υποδοχή της μητέρας του στη Γαλλική Ιατρική Ακαδημία, αλλά έχουμε σοβαρούς λόγους να πιστεύουμε ότι θα έχει πολλές ευκαιρίες να την καμφώσει στο μέλλον.

Η Μαριάννα Καραμάνου (δεξιά) συζητεί με την αρχισυντάκτρια του «Βήματος» Ιωάννα Σουφλήρη